

ปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพ
ให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*

FACTORS OF MANAGEMENT THAT AFFECT THE SERVICE EFFICIENCY OF
SUBDISTRICT HEALTH PROMOTING HOSPITALS AFTER THE TRANSFER OF
HEALTH RESPONSIBILITIES TO KHON KAEN PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ธัญชนก ปกิตตาวิจิตร

Thananchakorn Pakittawichit

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม ประเทศไทย

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhonpratoom, Thailand

Corresponding author E-mail: Thananchakorn.pak@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง อบจ.ขอนแก่น และ 3) เพื่อกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง อบจ.ขอนแก่น เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี ประชากรศึกษาได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน รพ.สต. จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,000 คน ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่าง ด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเนะ ใช้ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนตัวอย่าง 334คน รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.84ทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.86 และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 3 ราย และ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 ราย เลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีเจาะจง ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้วิธีการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. มากที่สุด ลำดับรองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านบุคลากร ดังนั้นประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. เป็นผลมาจากด้านเทคโนโลยีที่นำเข้ามาใช้ในการทำงานด้านข้อมูล ด้านการบริหารจัดการที่สอดคล้อง และด้านบุคลากรที่มีการจัดสรรให้เหมาะสมกับงาน นั่นเอง

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหารจัดการ, ประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

Abstract

Here's an academic English translation of the research abstract: "The objectives of this research were: 1) to study the efficiency of health services provided by Sub-district Health Promoting Hospitals (HPHs) after the transfer of health responsibilities to Khon Kaen Provincial Administrative Organization (PAO); 2) to examine administrative factors affecting the efficiency of health services at HPHs post-transfer to Khon Kaen PAO; and 3) to determine guidelines for improving the efficiency of health services at HPHs following the transfer to Khon Kaen PAO. This study employed a mixed-methods approach. The study population consisted of 2,000 operational staff at HPHs in Khon Kaen Province. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula with a 0.05 margin of error, resulting in 334 participants. Quantitative data were collected through questionnaires, which were content-validated by three experts, yielding an IOC value of 0.84. Reliability testing was conducted with a non-sample group of 30 individuals, resulting in a Cronbach's alpha coefficient of 0.86. Qualitative data were gathered through interviews using guided questions. Key informants, selected through purposive sampling, included three PAO executives and ten HPH directors. Multiple regression analysis was used for quantitative data analysis, while content analysis was applied to qualitative data. The findings revealed that technological factors had the most significant impact on the efficiency of health services at HPHs, followed by management factors, and lastly, personnel factors. Thus, the efficiency of health services at HPHs is primarily influenced by the implementation of technology in data management, consistent administrative practices, and appropriate allocation of personnel to tasks.

Keywords: Management Factors, Healthcare Service Efficiency, Sub-district Health Promoting Hospital, Khon Kaen Provincial Administrative Organization

บทนำ

การถ่ายโอนภาระงานด้านสุขภาพจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนโยบายสำคัญที่สอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการบริการสุขภาพให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566) การถ่ายโอนภาระงานนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารเท่านั้น แต่ยังเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการจัดการสุขภาพชุมชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืน สถิติจากกระทรวงสาธารณสุข แสดงให้เห็นว่า การถ่ายโอนภาระงานสุขภาพสามารถลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพได้ถึงร้อยละ 15 ในพื้นที่นาร่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

จังหวัดขอนแก่นเป็นหนึ่งในพื้นที่นาร่องสำคัญของการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพจากกระทรวงสาธารณสุขไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โดยเฉพาะในส่วนของการพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด (องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, 2567) ภารกิจที่ถ่ายโอนประกอบด้วยจัดการงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรทางการแพทย์ รวมถึงการวางแผนและดำเนินนโยบายสุขภาพในระดับท้องถิ่น การศึกษาของ วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ พบว่า การถ่ายโอนภารกิจ

ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับปรุงการให้บริการสุขภาพในพื้นที่ชนบทเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ในช่วงปีแรกของการดำเนินการ (วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ, 2566)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการบริหารจัดการด้านสุขภาพในระดับท้องถิ่น ด้วยพื้นที่ครอบคลุม 26 อำเภอ และประชากรกว่า 1.8 ล้านคน (สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น, 2566) อบจ.ขอนแก่นจึงต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม การศึกษาของ อีระ ศิริสมุด และคณะ ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการที่ดีของ อบจ.สามารถเพิ่มอัตราการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ห่างไกลได้ถึงร้อยละ 25 ภายในระยะเวลา 2 ปี (อีระ ศิริสมุด และคณะ, 2565)

การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาระบบสุขภาพท้องถิ่น ผลการวิจัยจะช่วยชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนานโยบายสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบสำหรับการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพในจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง องค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. เพื่อกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยังอบจ.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2567 สิ้นสุดเดือน สิงหาคม 2567 ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ยื่นขอ “เอกสารรับรองโครงการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 92/2567 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2567 วันที่หมดอายุ 9 มิถุนายน 2568”

วิธีการเชิงปริมาณ

ประชากรศึกษา

ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน รพ.สต. จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,000 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 334 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากรายชื่อ รพ.สต.

เครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสอบถามที่สร้างจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC ช่วงคะแนน 0.8-0.9ทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.86 แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ แปลผลดังนี้ 5 = ระดับมีผลมากที่สุด 4 = ระดับมีผลมาก 3 = ระดับมีผลปานกลาง 2 = ระดับมีผลน้อย 1 = ระดับมีผลน้อยที่สุด (Chyung, S. Y. et al., 2017)

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยทำหนังสือผ่านนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้รับตอบกลับ 248 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. โดยใช้ t-test และ One-Way ANOVA ตามปัจจัยบุคลากร (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์) วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

วิธีการเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแนวคำถามสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 3 คน 2) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน 10 คน เครื่องมือรวบรวมข้อมูลใช้แนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอสัมภาษณ์ นัดหมายเพื่อสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการประกอบการสังเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46 - 55 ปี (เฉลี่ย 49.53 ปี) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข และมีระยะเวลาการทำงานใน รพ.สต. 21 - 30 ปี (เฉลี่ย 25.50 ปี) โอนภาระงานสุขภาพไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด N = 248

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่าย

การปฏิบัติงานการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง อบจ.	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การส่งเสริมสุขภาพ	4.28	.306	มากที่สุด
การป้องกันโรค	4.04	.516	มาก
การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	4.12	.545	มาก
การฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.37	.536	มากที่สุด
รวม	4.20	.292	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพค่าเฉลี่ย 4.36 และน้อยที่สุดคือการป้องกันโรคค่าเฉลี่ย 4.02 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต.

ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ ของ รพ.สต.	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การส่งผล
ด้านเทคโนโลยี	4.33	.391	มากที่สุด
ด้านบุคลากร	4.11	.632	มาก
ด้านการบริหารจัดการ	4.44	.603	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.07	.584	มากที่สุด
รวม	4.26	.286	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.26 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.57 ด้านการบริหารจัดการน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.03 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต.

ปัจจัยประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ ของ รพ.สต.	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
ด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพ	4.19	.202	มาก
ด้านคุณภาพการบริการสุขภาพ	4.64	.205	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	4.27	.358	มากที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	4.12	.277	มาก
ด้านกำลังคนที่ให้บริการสุขภาพ	4.28	.313	มากที่สุด
รวม	4.30	.112	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ระดับประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพการบริการสุขภาพมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.64 และน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย 4.12 ตามลำดับ

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงเส้นและไม่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถนำตัวแปรอิสระไปทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต.

	b	SEb	β	t	P-value
ค่าคงที่	3.632	0.125		29.074	0.000
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	0.067	0.02	0.206	3.352	0.001*
ปัจจัยด้านบุคลากร	0.029	0.012	0.145	2.365	0.019*
ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	0.030	0.013	0.144	2.35	0.020*
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	0.020	0.013	0.091	1.485	0.139

SEest = ± 0.121 ; Durbin-Watson = 1.513

R = 0.307; R² = 0.094; F = 6.317; DF = 4; Sig = 0.000

*นัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณพบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.307 หมายถึง ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. ร้อยละ 30.70 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) เท่ากับ 0.094 หมายความว่า สามารถอธิบายปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. ได้ร้อยละ 9.40 ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อีกร้อยละ 90.60 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้ศึกษา จากการใช้สถิติ ANOVA^a พบว่ามีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน (F = 6.317, df = 4, ค่า Sig. = 0.000)

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. คิดเป็น ร้อยละ 9.40 (R² = 0.094) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y} = 3.632 + 0.206 (\text{ปัจจัยด้านเทคโนโลยี}) + 0.145 (\text{ปัจจัยด้านบุคลากร}) + 0.144 (\text{ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ})$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}_y = 0.067 (\text{ปัจจัยด้านเทคโนโลยี}) + 0.029 (\text{ปัจจัยด้านบุคลากร}) + 0.030 (\text{ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ})$

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มพบว่า ปัจจุบันคงมีการให้บริการในรูปแบบเดิมโดยที่ประชาชนผู้ที่เข้ารับบริการยังไม่มีได้รับทราบว่าจะขณะนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 ได้กล่าวกับผู้วิจัยไว้ว่า “เวลาที่เรทำงานในเรื่องของการส่งเสริมป้องกันฟื้นฟูของโรงพยาบาลเราเองเนี่ยเราก็ให้บริการตามปกตินะ เช่น การฉีดวัคซีน ทำแผล ดูแลอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น หากหนักเราก็ส่งต่อ เพียงแต่ว่าบางอย่างเราอาจจะทำลดลง เช่น การออกเยี่ยมบ้าน เพราะก่อนหน้านี้ตอนถ่ายโอนใหม่ๆเบิกเงินยาก แต่ตอนนี้ก็ทำเหมือนเดิมแล้ว ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2567)

2. ปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง อบจ.

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ นั้น มีผลต่อประสิทธิภาพต่างกัน ด้านแรกคือบุคลากรที่ขาดแคลน และไม่เพียงพอต่อการให้บริการถึงแม้จะมีการจัดสรรงบประมาณในการจ้างงาน มีตำแหน่งให้ แต่ปรากฏว่าไม่มีผู้สนใจมาสมัครทำงาน ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7 ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า “ตำแหน่งมีเปิดให้เราเองเราก็คงอยากได้ แต่ปรากฏว่าไม่มีใครมาสมัครในตำแหน่งที่เราเปิดไว้เลยพอสอบถามไปกับคนที่รู้จักเค้าก็บอกว่าไม่รู้จะได้บรรจุตอนไหนไม่ทำหรอกไปทำอยู่ที่โรงพยาบาลเอกชนดีกว่าได้ค่าแรงมากกว่าด้วยไม่งั้นก็รอโรงพยาบาลที่อยู่ในกระทรวงสาธารณสุขดีกว่าไม่มั่นใจ ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2567) ด้านงบประมาณทางอบจ. ได้มีการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามขนาดแต่ปรากฏว่างบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวกับผู้วิจัยว่า “งบประมาณที่ให้มาแต่ละปีผมว่ามันมีความแตกต่างกันครับ โรงพยาบาลขนาดใหญ่ได้งบปีละล้าน ของผมโรงพยาบาลขนาดกลางได้งบหกแสนห้าจะซ่อมแซมบ้านพัก ยังไม่พอเลยครับ ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 2567) ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จัดสรรให้ มีเพียงพอแต่ขาดเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่า “ก่อนที่จะเราจะเข้ามาอยู่ภายใต้อบจ. งานธุรการพวกนี้ทางด้านส.ส.อ. เค้าทำให้เราหมดพอเรามารับหน้าที่ตรงนี้แล้วเราต้องทำเองทั้งหมดเลยซึ่งทำให้เกิดความลำบากในการทำงานแล้วก็ในเรื่องของเทคโนโลยีเราก็ต้องมาเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเพิ่มอีก ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 2567) ด้านการบริหารจัดการเนื่องจากการอยู่ภายใต้การบริหารของอบจ. แล้วทำให้ ผอ.รพ.สต. เองอยู่ในระนาบเดียวกัน เวลาขอความช่วยเหลือในเหตุจำเป็นหรือการโยกย้ายในการช่วยปฏิบัติงานไม่สามารถสั่งการได้เนื่องจากอยู่ในแนวราบเหมือนกัน ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวกับผู้วิจัยว่า “พอเป็นการจัดการบริหารในแนวราบทุกคนก็เหมือนกันว่ามีตำแหน่งผู้บริหารเหมือนกันจะขอความช่วยเหลือหรือบอกอะไรเค้าก็ไม่ทำตามเราเพราะถือว่าอยู่ในแนวเดียวกัน ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 2567)

3. แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยังอบจ. 1) ด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Result-Based Budgeting) สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในรูปแบบ Public-Private Partnership (PPP) พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพ 2) วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ

บริหารจัดการข้อมูลสุขภาพ (Health Information System) และจัดทำแพลตฟอร์มสำหรับงานธุรการให้เป็นรูปแบบเดียวกัน 3) บุคลากร ควรพัฒนา สร้างแรงจูงใจและระบบการรักษานักวิชาการที่มีประสิทธิภาพ 4) การบริหารจัดการ ยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาระบบการประสานงานระหว่าง รพ.สต. กับ อบจ.ขอนแก่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและการตัดสินใจด้านสุขภาพ

อภิปรายผล

ด้านประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอน ผลการวิจัยที่พบว่าประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสมชาย วงศ์เกษม และคณะ ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพในจังหวัดนครราชสีมาไว้ว่า หลังการถ่ายโอนประสิทธิภาพการให้บริการ ผลการวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สมชาย วงศ์เกษม และคณะ, 2565) ผลการศึกษาของงานวิจัยของนี้แตกต่างจากงานของ พรทิพย์ สุขสว่าง ที่ได้ศึกษาไว้ พบว่าประสิทธิภาพการให้บริการลดลงในช่วงแรกของการถ่ายโอนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างของบริบทพื้นที่และระยะเวลาในการปรับตัว ด้านปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพการที่ปัจจัยด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพมากที่สุด (พรทิพย์ สุขสว่าง, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thawornwiriyastrakul, K. et al. ที่ศึกษาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบบริการปฐมภูมิของไทย และพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญ (Thawornwiriyastrakul, K. et al., 2023) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากงานของ วิภาวี ศรีคำภา และคณะ ที่พบว่าปัจจัยด้านบุคลากรมีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการมากที่สุดในพื้นที่ชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิภาวี ศรีคำภา และคณะ, 2566)

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ แนวทางการจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Tangcharoensathien, V. et al. ที่เสนอให้มีการปฏิรูประบบการเงินการคลังด้านสุขภาพของไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร นอกจากนี้ แนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพ (Tangcharoensathien, V. et al., 2022) นอกจากนี้ยังงานวิจัยของ Kijsanayotin, B. et al. ที่พบว่าพัฒนาระบบข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของไทย (Kijsanayotin, B. et al., 2022) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. หลังการถ่ายโอนภาระงานสุขภาพไปยัง อบจ.ขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านคุณภาพการบริการสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกำลังคนที่ให้บริการสุขภาพ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตามลำดับปัจจัยบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการ และด้านบุคลากร แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของ รพ.สต. ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาระบบการประสานงานระหว่าง รพ.สต. กับ อบจ.ขอนแก่นผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพไปยัง อบจ. แต่ รพ.สต. ยังคงสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆที่นอกเหนือจากปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ หากมีการวิจัยต่อยอด ควรนำประเด็นอื่นที่งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้นำมาศึกษา

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพ และคงผลประโยชน์ต่อสุขภาพที่ดีให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2565. นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ธีระ ศิริสมุทร และคณะ. (2565). ผลกระทบของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพในพื้นที่ห่างไกล: การศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการถ่ายโอน. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 31(3), 478-490.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1. (6 ส.ค. 2567). หัวข้อ ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. (ณัฐกร ปกิตตาวิจิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. (6 ส.ค. 2567). หัวข้อ ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. (ณัฐกร ปกิตตาวิจิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3. (6 ส.ค. 2567). หัวข้อ ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. (ณัฐกร ปกิตตาวิจิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5. (6 ส.ค. 2567). หัวข้อ ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. (ณัฐกร ปกิตตาวิจิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7. (6 ส.ค. 2567). หัวข้อ ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน. (ณัฐกร ปกิตตาวิจิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- พรทิพย์ สุขสว่าง. (2564). ผลกระทบของการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในภาคใต้. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 14(3), 78-95.
- วิภาวี ศรีคำภา และคณะ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 17(2), 185-200.
- วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ. (2566). การประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 17(2), 145-160.
- สมชาย วงศ์เกษม และคณะ. (2565). ผลกระทบของการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพต่อคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 31(1), 52-67.
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2566). รายงานความก้าวหน้าการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ ประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น. (2566). รายงานสถิติจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2566. ขอนแก่น: สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. (2567). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2567 - 2571. ขอนแก่น: องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.
- Chyung, S. Y. et al. (2017). Evidence-based survey design: The use of a midpoint on the Likert scale. Performance Improvement, 56(10), 15-23.
- Kijsanayotin, B. et al. (2022). Development of electronic health information system to enhance primary care service efficiency in Thailand. Journal of Public Health, 31(2), 245-260.
- Tangcharoensathien, V. et al. (2022). Thailand's health financing system reform: Proposal for efficiency enhancement. Health Systems & Reform, 8(1), e2012965.

Thawornwiriyaatrakul, K. et al. (2023). Impact of digital technology adoption on Thailand's primary care system. *Journal of Health Systems Research*, 17(3), 321-335.